

תקשורת בין כלבים ובעליהם

כתבה ועיצבה: אורלי איז'ק

יולי 2007

הכלב - חברו הטוב ביותר של האדם

מיהו הכלב?

הכלב הוא יונק מסדרת הטורפים: הוא תת מין של הזאב המצוי, ממשפחת הכלביים, מסדרת היונקים הטורפים.

הכלב הוא חיית להקה אשר חיה בעבר במערות.

ישנן השערות לפיהן החל ביות הכלבים לפני 12,000 שנים, ואילו על פי השערות אחרות נעשה ביותם כבר לפני 150,000 שנים.

למרות אי ההתאמה בין ההשערות השונות ישנה הסכמה מלאה על כך שהכלב הוא החיה המבויתת הקדומה ביותר.

זאב

כלב "האסקי סיבירי"

הכלב - חברו הטוב ביותר של האדם

מתי החל הקשר?

בהתחלה, סביר להניח, היו הכלבים - כמו הזאבים - מרוחקים מן האדם, אך הם, לעומת הזאבים, היו בעלי יכולת להתגבר על החשדנות: הם היו בעלי רצון ליצור קרבה עם האדם.

במהלך השנים היחסים בין האדם לכלב הלכו והתקרבו: מקום מחייתם של הכלבים, שהיה מרוחק על מנת שיוכלו לברוח בעת סכנה, הלך והתקרב עם השנים עד שהגיע לשולי המחנה. בשלב זה הלך ופחת יצר הכלבים לברוח מזרים.

על ידי גידול מבוקר שנעשה על ידי האדם התפתחו גזעים ראשוניים שונים - החל מגזעים שכמעט לא שונו על ידי האדם הנקראים גזעים קדומים, ועד גזעים חברותיים המקבלים בקלות שינויי טריטוריה ומקדמים באהבה מגע פיזי.

עם השנים גילה האדם את תכונותיו הרבות של הכלב היכולות לתרום לצרכיו, ואכן האדם גידל כלבים שונים למטרותיו השונות: כלבים גודלו כעזר לצייד, כעזר לגידול צאן, ככלבי מלחמה, ככלבי מירוצים וכדומה. כך, למעשה, התפתחו הגזעים השונים הקיימים כיום.

עם הזמן הצליח האדם לגדל גם כלבי נחייה לעיוורים, כלבי ריח לאיתור סמים, כלבים משטרתיים לתפיסת עבריינים ועוד.

כלב סלוקי- כלב רוח.

אמסטף- כלב מלחמה

תקשורת בין-כלבית

כיצד הכלבים מתקשרים ביניהם?

הכלבים מתקשרים ביניהם בעיקר דרך תנועות ושפת גוף ובאמצעות קולות.

הכלבים מביעים מסרים בעיקר בעזרת הזנב, השיניים, הלשון, האוזניים וגובה הגוף ועל ידי נביחות.

דרך נוספת של הכלבים להבעת מסרים היא העברת מסרים כימיים - מסרים העוברים באמצעות השתן של הכלב. שתן מבטא סימון טריטוריה.

הכלבים מביעים מסרים בעיקר בעזרת שפת גוף, וכתוצאה מכך, כאשר כלב מנסה לקבל מסר מן האדם הוא שם לב בעיקר לשפת הגוף... וגם כאשר הוא שם לב למסר הקולי, הוא מבחין בראש ובראשונה בטון ובעוצמת הדיבור, ומעט מאוד מתשומת ליבו מופנית לתוכן המלל.

השוואה בין תקשורת בין אדם לכלב לבין תקשורת בין אדם לאדם:

מדדי השוואה	תקשורת בין אדם לכלב	תקשורת בין אדם לאדם
כיצד מועבר המסר	<u>על ידי שפת גוף, טון דיבור, עוצמת דיבור.</u> יש הטוענים שיש גם קשר טלפתי (הרחבה בהמשך)...	<u>על ידי תוכן הדיבור(מלל), שפת גוף, טון דיבור, עוצמת דיבור</u>
מי המוען של המסר ומי הנמען	האדם מעביר מסר לכלב והכלב מקבל אותו. גם הכלב מעביר מסרים לאדם. היעדר המלל של הכלב בתקשורת גורם לאדם לעיתים רבות להרגיש שהדיאלוג שלו עם הכלב הוא מונולוג.	יש תקשורת הדדית כמעט תמידית. רוב מכריע של השיחות הן דיאלוג.
איכות המסר	מכיוון שלאדם ולכלב באופן טבעי "שפות" שונות, לעיתים אין המסר מועבר כראוי והנמען מפרש אותו בדרך אחרת. עם הזמן איכות המסר תיעשה טובה יותר בין הכלב לבעליו.	כאשר מדברים בני אדם הדוברים את אותה שפה, ברוב המקרים יועבר המסר כראוי. גם כאשר המתקשרים דוברים שפות שונות, ישנם סימנים בינלאומיים מוסכמים בין אדם לאדם שיגדילו את הסיכויים שהמסר יעבור כראוי.
היררכיה בתקשורת	האדם הוא ה"בוס" - הוא הדומיננטי בתקשורת.	יש היררכיות שונות: לדוגמה, תקשורת בין אב לבנו - האב דומיננטי; תקשורת בין שני חברים - יש שוויון.
תועלת ורווח של האדם מהתקשורת	האדם מקבל אוזן קשבת שלא דורשת בתמורה הקשבה מצידו. האדם יכול "לשפוך את ליבו" מבלי לקבל ביקורות על כך. פעמים רבות האדם משליך את התקשורת בינו לבין הכלב לתקשורת בין אדם לאדם, וכך משפר את התקשורת בינו לבין בני אדם אחרים.	האדם מקבל עצות וביקורות שעוזרות לו לפעול בדרכים הנכונות. הוא לומד להיות חלק מקשר הדדי - לקבל אוזן קשבת ואהבה ובתמורה גם לתת אוזן קשבת ואהבה.

טלפתיה - האמנם?

"חשבתי לצאת לטייל עם הכלב... עוד לפני שהבעתי את מחשבותיי בקול, ניצב הכלב מול הדלת והחזיק את הרצועה בפיו"

עניין היכולות הטלפתיות של הכלבים שנוי במחלוקת:

ולעומתם ישנם חוקרים המסבירים את התופעה בצורה הבאה:

בעזרת החושים המפותחים של הכלבים והמודעות הגבוהה שלהם לשפת הגוף של האדם (שלעיתים הוא לא מודע לה), מצליחים הכלבים לאתר מראש סימנים לפעולה שהאדם עתיד לעשות.

על פי קביעה זאת הכלב הבחין במבט של האדם לכיוון הרצועה והבין את הפעולה העתידה לבוא (יציאתו לטיול...)

יש חוקרים הדבקים בטענה שכלבים מסוגלים "לקרוא את מחשבותיהם" של בעלי חיים אחרים על ידי איתור גלי המוח או פריט המשדר אותם: לכל פרט דפוס מסוים משלו כמו בטביעת אצבע.

על פי קביעה זו במקרה הנ"ל הכלב אכן "קרא" את מחשבותיו של בעליו וכך הבין את הפעולה העתידה לבוא (יציאתו לטיול)...

דרכי תקשורת עם הכלב

ישנן שתי שיטות שונות הנהוגות בתקשורת בין כלבים לבעליהם: אילוף וחינוך.

חינוך כלבים הוא הוראת התנהגויות בסיסיות שאסור לכלב לעשות, הרגלת הכלב להווי הבית על מנת ליצור אווירה טובה ויחסים טובים בין הכלב לבעליו. הקניית הרגלים, דרכי חשיבה והתנהגות לכלב.

חינוך מתחיל מיד כאשר הכלב מגיע למשפחה.

בחינוך הכלב פועל באופן חופשי בתחום הגבולות המוצבים לו... מטרתו הצבת גבולות לכלב.

אילוף כלבים הוא הקניית הרגלים ודרכי התנהגות לכלב ברמה גבוהה מחינוך. אילוף מלמד מעבר להתנהגויות בסיסיות. בניגוד לחינוך, באילוף לומד הכלב בעיקר אילו פעולות כן לעשות ולא אילו לא. באילוף מצפים מהכלב לבצע פעולות שהן פחות טבעיות מאשר הפעולות בחינוך. בחינוך לומד הכלב כיצד לא להפריע לבעליו או לפגוע בהם. לעומת זאת, באילוף לומד הכלב כיצד לעזור לאדם וכיצד לרצות אותו על ידי פעולות שלפעמים מסובכות לכלב.

אילוף מתחיל בגיל מעט מאוחר מחינוך ולרוב הוא דורש מומחה ואינו יכול להיעשות על ידי המשפחה עצמה. אילוף אורך זמן רב יותר מחינוך. באילוף לומד הכלב לפעול לא באופן חופשי אלא על פי פקודות...

קטעים מראיונות עם מאלף כלבים ועם בעל כלב

הקטעים מהראיון עם מאלף הכלבים לקוחים מראיון שנערך עם מאלף הכלבים המשטרתי, צחי זהר, ביולי 2007.
הקטעים מהראיון עם בעל הכלב לקוחים מראיון שנערך עם סתיו כהן, המגדלת כלבה בביתה, ביולי 2007.

בעלת כלב

האם לפעמים הכלבה מתנהגת באופן שלא מוצא חן בעינייך?
כיצד את מראה לה זאת? כן, היא מתנהגת לפעמים באופן שלא מוצא חן בעיניי, ואז אני צועקת עליה "לא" או "אסור".

כיצד חונכת את הכלבה שלך לא לעשות דברים מסוימים?
כשהיא עשתה אותם צעקתי עליה ואמרתי לה שאסור. כשהיא התנהגה יפה היא קיבלה חיזוקים חיוביים: ליטופים, אוכל, משחקים וכדומה.

האם את מרגישה שאת שולטת בכלבה שלך באופן מוחלט? לא.
לפעמים אני מרגישה שאני נכנעת לרצונותיה ואפילו שהיא שולטת בי, אבל ברוב הזמן אני מנסה להראות לה שאני השולטת.

מדוע את לא שולחת את הכלבה שלך לאילוף? אני חושבת שאין לנו צורך באילוף... המטרה שלי היא רק שהכלבה לא תהרוס דברים בבית ולא תפגע בי ובמשפחתי... אני רוצה שהיא תתנהג רוב הזמן באופן חופשי וטבעי. בנוסף לכך, אני חושבת שאם אנחנו נחנך אותה בעצמנו היא תלמד לכבד אותנו מתוך רצון פנימי ולא כי יכריחו אותה וילמדו אותה.

מאלף כלבים משטרתי

מדוע מאלפים דווקא כלבים ולא חיות אחרות למשימות משטרטיות? לכלבים יש חוש ריח מפותח ביותר, הסתגלות לתנאים משתנים, יכולת ריכוז גבוהה ותכונת נהיגות: ניתן לשלוט בכלבים.

מהי המטרה הסופית של האילוף? ללמד את הכלב להיות מונהג על ידי המאלף, לא לפעול על ידי דחף פנימי אלא על ידי פקודות, לא לפעול באופן חופשי.

האם יש הגבלה למספר הפקודות שהכלב מסוגל ללמוד? לא. צריך עקביות ותגמול ואז אין גבול, לפחות לא גבול שאני נתקלתי בו. צריך רציפות. זאת בהנחה, כמובן, שאין יצרים מסיחים לכלב (כמו רדיפות אחרי חתולים וכו').

אילו תכונות דרושות למאלף כלבים? בטחון עצמי, לדעת ל"קרוא" את הכלב, אכפתיות מהכלב, קואורדינציה, ראייה רחבה, רצון ללמוד והכי חשוב: אהבה לבעלי חיים.

פקודות וגישות אילוף שונות

גישת החיזוקים החיוביים:

כאשר הכלב עושה משהו רע: להתעלם ממנו...

כאשר הכלב עושה משהו טוב: לתת לו גמול כלשהו: משחק, ליטופים וכו'.

יעילות: זמן חינוך ארוך יחסית אך תוצאה טובה.

ההתנהגות תישאר טבועה לאורך זמן ולעיתים אף למשך כל חייו.

גישת החיזוקים השליליים:

כאשר הכלב עושה משהו רע: לצעוק עליו ולהכות אותו.

כאשר הכלב עושה משהו טוב: להתעלם ממנו. להמשיך בסדר היום כרגיל.

יעילות: זמן חינוך קצר מאוד אך גם התוצאה תחזיק

מעמד זמן קצר. לאחר זמן מה יש צורך לחזור על החינוך.

וזוהי רק ההתחלה...

כמו בכל תחום בו מעורב האדם, גם בתחום האילוף ודאי יהיו התקדמויות והתפתחויות בעתיד הקרוב והרחוק. התקשורת עצמה לא תשתנה מכיוון שהאדם יישאר אדם והכלב יישאר כלב.

אך יוכלו לקדם את התחום באופן עקיף על ידי התקדמות בטכנולוגיה שתקל על האדם בחינוך ובאילוף הכלב ותפרוץ דרכים חדשות שיאפשרו לאדם להיטיב לנצל את הכלב לצרכיו.

פן אחד בו סביר להניח שתהיה התקדמות הוא ביצוע פעולות יומיומיות שהאדם מבצע: יומצאו אמצעים שיהפכו את הפעולות השגרתיות לפשוטות יותר וכך גם הכלבים יוכלו לבצען.

פן נוסף הוא הפקודות: בעתיד, עם התפתחות המצלמות, השלטים הקוליים וכדומה, יוכל האדם לשבת בביתו בעוד הכלב יבצע פעולות במרחק אלפי קילומטרים ממנו. כך גם יוכל האדם לתקשר בו זמנית עם מספר כלבים הנמצאים במקומות מרוחקים זה מזה.

כמו בכל היבטי החיים, גם בנושא התקשורת בין כלבים ובעליהם צופן לנו העתיד הפתעות רבות ומגוונות...

